

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ
АУДИТЫН ГАЗАР

**САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН
ТАЙЛАН**

*Татварын ерөнхий газрын 2013 оны санхүүгийн тайлан,
төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн аудит*

Аудитын код: УАГ-САГ/2014/01/СТА-ТТЗ

2014 оны 3 дугаар сар
Улаанбаатар хот

1

2

3

4

5

6

УАГ
ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН 2013 ОНЫ САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН

Аудитыг дуусвар болгосон тухай тайлан

Нэмэлт мэдээлэл авахыг
хүсвэл дараах хаягаар
харилцана уу:

УАГ-ын Санхүүгийн аудитын
газрын дарга С.Энхзаяа
Утас: 261663
Цахим хаяг:
enkhzayas@mnao.mn

Аудитын менежер:
С.Оюунгэрэл
Утас: 260512
Цахим хаяг:
oyungerels@mnao.mn

Ахлах аудитор: Г.Юра
Утас: 263813
yuragotov@yahoo.com

Шинжээч : Д.Будмаа
Утас: 261740
budmaad@yahoo.com

Монгол Улсын Үндэсний
аудитын газар

Засгийн газрын IY байр
Улаанбаатар-46
Бага тойруу 6

Цахим хаяг: www.audit.mn

Оршил	2
Санхүүгийн дотоод хяналт.....	2
Илрүүлсэн гол зүйлс гаргасан шийдлүүд ..	2
Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт.....	3
Аудитын санал дүгнэлтийн үндэслэл	3

Хавсралт 1: Аудитын гэрчилгээ
Хавсралт 2: Менежментийн захидал
Хавсралт 3: Аудит хийгдсэн санхүүгийн тайлан
Хавсралт 4: Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

Оршил

Татварын ерөнхий газрын 2013 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитыг дуусвар болгосон тухай энэхүү тайланг танилцуулж байна.

Аудитын явцад илэрсэн зөрчлийг Татварын ерөнхий газрын дэд дарга болон ерөнхий санхүүч, УТОХГ, УТЕГ-ын аппаратын нягтлан бодогчид танилцуулсан болно.

Татварын ерөнхий газрын төсвийн багцад хамрагддаг нийт 32 хэлтэс, газрын 2013 оны санхүүгийн тайланд аудит хийснээс Үндэсний аудитын газар Улсын төсвийн орлого хяналтын газар, ТЕГ-ын аппарат болон санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд, аймаг, нийслэл, дүүргийн татварын 30 хэлтсийн санхүүгийн тайланд аймаг, нийслэлийн Аудитын газрууд аудит хийж **“зөрчилгүй”** дүгнэлт өгсөн байна.

Нийт төсөвт зардлын 21.2 хувийг хамарсан санхүүгийн тайланд Үндэсний аудитын газар, 78.8 хувийг хамарсан санхүүгийн тайланд аймаг, нийслэлийн Аудитын газар тус тус аудит хийж гүйцэтгэлээ.

* Менежментийн захидалд дотоод хяналтыг сайжруулах талаарх зөвлөмжүүд болон манай зөвлөмжийн талаар хариуг тусгасан болно.

Санхүүгийн дотоод хяналт

Татварын ерөнхий газрын Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газраас Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Завхан, Увс аймгийн Татварын хэлтсийн 2013 оны эхний хагас жилийн санхүүгийн үйл ажиллагаанд дотоод аудит хийж дүгнэлт, зөвлөмж өгч ажилласан байна.

Бид санхүүгийн тайланд материаллаг алдаа байхгүй гэдгийг нягтлах үүднээс байгууллагын санхүүгийн дотоод хяналтыг шаардлагатай гэж үзсэн хэмжээгээр дахин хянасан.

Аудитын явцад дотоод хяналтыг үнэлэхэд санхүүгийн үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль болон төсөвт байгууллагад мөрдөх УСНББОУС-ийн бодлого, заавар, журмыг баримталж ажилласан байна.

Аудитаар дотоод хяналтын асуудал хөндөгдсөн бөгөөд тэдгээрийг Татварын ерөнхий газрын удирдлагын анхааралд хандуулсан болно.

Илрүүлсэн гол зүйлс, гаргасан шийдлүүд

Аудитын явцад ТЕГ-ын харъяа байгууллагуудад мөрдөх Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар, төсөвт байгууллагын санхүүгийн тайланг бэлтгэж гаргах аргачлалын дагуу ажил гүйлгээг бүртгэлд тусгасан байдал, дансны болон ерөнхий журнал, ерөнхий дэвтэр зэрэг хураангуй бичилтийг арга зүйн хувьд нягтлан үзэж санхүүгийн тайлангийн илэрхийлэлд үнэлэлт өгсөн.

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар хөндөгдсөн гол асуудлуудыг дараах заалтад хураангуйлан тэмдэглэв. Үүнд:

А. Татварын ерөнхий газрын даргын төсвийн багцын 2013 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн дүнгээр авч үзвэл:

- Тайлант онд Говь-Алтай аймгийн Татварын хэлтэс 26.4 мянга, Говьсүмбэр аймгийн Татварын хэлтэс 218.5 мянга, Дундговь аймгийн Татварын хэлтэс 1,260.0 мянга, Увс аймгийн Татварын хэлтэс 513.0 мянга, УТОХГ 478.4 мянган Хэнтий аймгийн Татварын хэлтэс 109.8 мянган төгрөгийн авлага шинээр үүсгэснээс шалтгаалан ТЕГ-ын дүнгээр авлага өмнөх оноос 79.6 хувиар буюу 799.8 сая төгрөгөөр өссөн, үүнээс ажиллагчидтай холбоотой авлага 12.2 сая төгрөг, байгууллагаас авах авлага 787.6 сая төгрөгөөр өссөн байна.
- Түүнчлэн нийт өр төлбөр 2013 оны эхэнд 138.7 сая төгрөг байсан бол оны эцэст 266.0 сая төгрөг болж, оны эхнээс 127.3 сая төгрөг буюу 91.8 хувиар өссөн дүнтэй байна.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д "төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх" гэж заасантай нийцэхгүй байна.

- Тус газрын дүнгээр бараа материалын үлдэгдлийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал нийт дүнгээр 174.3 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн, үүнээс түүхий эд материал 10.3 сая төгрөг, хангамжийн материал 149.5 сая төгрөгөөр өссөн байна.
- Биет бус хөрөнгө буюу програм хангамж анхны өртгөөр 2013 оны эцэст 1,527.8 сая төгрөг болж, оны эхнээс 1,353.1 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.
- УТОХГ-ын 2013 оны жилийн эцсийн үндсэн хөрөнгийн хуримтлагдсан элэгдлийн тооцооллыг шалгаж үзэхэд Засгийн газрын 2005 оны 233 дугаар тогтоолоор батлагдсан үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын хугацааг буруу тооцоолсон, санхүүгийн тооцоолох програмын алдаа зэргээс шалтгаалан элэгдлийн зардлыг 12.9 сая төгрөгийн дутуу дүнгээр бүртгэж, тайлант оны үр дүнг буруу дүнгээр илэрхийлэгдсэнийг аудитын явцад холбогдох залруулгыг хийлгэж санхүүгийн тайланг дахин бэлтгүүлсэн болно.
- Санхүүгийн тооцоолох програмын алдаанаас шалтгаалан ТЕГ-ын аппаратын 2013 оны мөнгөн гүйлгээний тайлангийн өмнөх оны мөн үеийн гүйцэтгэлд үйл ажиллагааны мөнгөн орлогын дүн 3,359.2 сая, бараа үйлчилгээний урсгал зардлын дүн 1.2 сая төгрөгөөр, УТОХГ-ын мөнгөн гүйлгээний тайлангийн өмнөх оны мөн үеийн гүйцэтгэлд үйл ажиллагааны мөнгөн орлогын дүн 5.5 сая, үйл ажиллагааны мөнгөн зардлын дүн 73.0 сая төгрөгөөр тус тус 2012 оны аудит хийгдсэн тайлангийн дүнгээс зөрүүтэй тайлагнагдсан байна.
- УТЕГ-ын ажиллагсдын цайны газрыг 2011 оны 1 дүгээр сараас 2013 оны 10 дугаар сарыг хүртэл хугацаанд "Сэрэх цаг" ХХК-тай, 2013 оны 10 дугаар сараас "МВОД" ХХК-тай түрээсийн гэрээ байгуулан ажиллуулж, гэрээний дагуу төлбөр тооцоог хийж ирсэн байна. Гэвч түрээсийн гэрээг ТӨХ-той хамтран байгуулаагүйгээс ТӨХ-нд төлөх 20 хувь, тоног төхөөрөмжийн элэгдэл, цахилгаан, дулааны төлбөр, түрээсийн төлбөрийн үлдэх 80 хувь

1

2

3

4

5

6

зэргийн улсын төсөвт улирал бүр төвлөрүүлээгүй, түрээсийн тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй байна.

- Татварын ерөнхий газрын 2013 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлгэхээр 2014 оны 3 дугаар сарын 17-ны өдөр Үндэсний аудитын газарт ирүүлсэн нь Төсвийн тухай хуулийн 8.9.2-д заасан цаглабараас 11 хоногоор хоцроосон.

Энэ нь 2013 онд Татварын ерөнхий газрын харьяа хэлтсүүдийн нягтлан бодогч нарын 51.5 хувь нь буюу 17 хүн шинээр томилогдож ажилдаа дадлагажаагүй, ТЕГ-т ирүүлсэн тайлан нь уялдаагүй, алдаа, зөрүүтэй байсан, тайлангуудыг програмд нэг бүрчлэн гараар шивж оруулж байгаа, төсвийн гүйцэтгэлийн сарын мэдээг нэгтгэх ажил давхардсантай холбоотойгоор ерөнхий санхүүчийн ажлын ачаалал нэмэгдэж, улмаар санхүүгийн тайлан тооцоонд бүртгэлээр тавих хяналтыг сулруулахад хүргэсэн байна.

Татварын ерөнхий газрын ерөнхий санхүүчийн ажлын ачааллыг жигдрүүлэх, татварын албадын нягтлан бодогч нарыг бүртгэл, санхүүгийн зүгээс тавигдаж байгаа ур чадвар, мэдлэг мэргэжлийн хувьд шаардлага хангахуйц хүмүүсээр бэхжүүлж, тогтвор суурьшилтай ажиллуулах, санхүүгийн тайланг Төсвийн тухай хуульд заасан хугацаанд гарган ирүүлж байх талаар удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах нь зүйтэй байна.

Б. Нийслэл, дүүргийн татварын хэлтсүүдийн 2013 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн зөрчлийг нэгтгэн дүгнэж үзвэл:

- Нийслэлийн Татварын хэлтэс ажиллагсдад олгосон цалингаас нийт 0.3 сая төгрөгийн татвар дутуу суутгаж, цалинд 2.2 сая төгрөгийг илүү шилжүүлсэн, өмнөх оны залруулгын гүйлгээний 2.2 сая төгрөгийг тайлант оны зардалд тусгасан, анхан шатны баримтгүйгээр 2.2 сая төгрөгийн гүйлгээ хийсэн, үнэ төлбөргүй хүлээн авсан хөрөнгийн 5.6 сая төгрөгийг үр дүнгийн тайланд орлогоор тусгалгүй Засгийн газрын санг нэмэгдүүлж буруу тайлагнасан,
- БГД-ийн Татварын хэлтэс 13.4 сая төгрөгийн бараа материалыг данс бүртгэлд тусгаагүй, БЗД-ийн Татварын хэлтэс үнэ төлбөргүй ирсэн бараа материалын 4.2 сая төгрөгийг тодруулгын тайланд тусгаагүй,
- БНД-ийн Татварын хэлтэс он удаан жил болсон 488.0 сая төгрөгийн авлагыг барагдуулаагүй, үр дүнгийн тайланд нэмэлт санхүүжилтийн 0.3 сая төгрөгийг илүү тайлагнасан, — ?
- СБД-ийн Татварын хэлтэс 3.4 сая төгрөгийн бараа материалыг хөрөнгийн дансаар дамжуулалгүй зардалд шууд тусгасан, мөнгөн гүйлгээний тайланд 25.8 сая төгрөгийн орлого, 654.2 сая төгрөгийн зарлагыг дутуу тайлагнасан,
- СХД-ийн Татварын хэлтэс найдваргүй авлагын 726.3 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй гаргасан, цалингаас 141.2 сая төгрөгийн татвар дутуу суутгасан,
- ХУД-ийн Татварын хэлтэс Нийгмийн даатгалд илүү төлсөн 492.7 сая төгрөгийг авлагаар тайлагнаагүй, ажиллагсдад олгосон цалингийн зөрүү 1.2

сая төгрөгийг харилцах дансанд тушаалгүй цалингийн бус зардалд зарцуулсан,

- ЧД-ийн Татварын хэлтэс Төрийн өмчийн хорооны шийдвэргүйгээр 4.5 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгө бэлтгэсэн зэрэг зөрчил илэрсэн байна.

Нийслэл, дүүргийн татварын албадын санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгуулах 30 зөвлөмж өгөгдөж, аудитын явцад 3,807.8 сая төгрөгийн зөрчлийг залруулж, 2.6 сая төгрөгийг төсвийн орлого болгох төлбөрийн 2 акт тогтоож, 25.7 сая төгрөгийн зөрчлийг таслан зогсоохоор 8 албан шаардлага өгсөн байна.

В. Аймаг, орон нутгийн татварын хэлтсүүдийн 2013 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн зөрчлийг нэгтгэн дүгнэж үзвэл:

Архангай аймгийн татварын хэлтэс

- Санхүүгийн тайлангийн тайлбар тодруулгад 0.5 сая төгрөгийн авлагыг тодорхой тусгаагүй, тооцоо нийлсэн актгүйгээс нотлогдох боломжгүй,
- Шагнал тэтгэжийн зардал 0.4 сая төгрөгөөр хэтэрсэн,
- ТӨХ-ны зөвшөөрөлгүйгээр төсвийн хөрөнгөөр 1.1 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгө худалдан авсан,
- Үр дүнгийн гэрээний биелэлтээр аймгийн Засаг даргын нөөц сангаас 12.0 сая төгрөг авч зооцуулсан нь Төсвийн тухай хуулийн 6.6.6, 40.3, 46.2 дугаар заалтуудыг зөрчсөн байна.

Дорнод аймгийн татварын хэлтэс

- Шагнал урамшууллын 1.9 сая төгрөгийг бүрдэл дутуу баримтаар зарцуулсан,
- Цалингийн зардлаас туслах аж ахуйн малчинтай байгуулсан гэрээний дагуу 3.8 сая төгрөгийн цалин олгосон,
- Шатахууны зардлын 6.0 сая төгрөгийг автомашины замын тооцооны хуудсыг үндэслэн тооцоо хийгээгүй байна.

Дундговь аймгийн татварын хэлтэс

- Төрийн албаны зөвлөлийн 134 дүгээр тогтоолыг зөрчиж, үр дүнгийн гэрээний биелэлтээр "С" үнэлгээ авсан албан хаагчдад 2.6 сая төгрөгийн урамшууллыг олгосон,

Орхон аймгийн татварын хэлтэс

- Түрээсийн орлогоос 0.8 сая төгрөгийг холбогдох зөвшөөрөлгүй зарцуулсан,

Өвөрхангай аймгийн татварын хэлтэс

- Санхүүгийн үр дүнгийн тайланд үндсэн хөрөнгийн элэгдлийн зардлыг 0.6 сая төгрөгөөр зөрүүтэй тусгасан,

Төв аймгийн татварын хэлтэс

- Шатахууны зөрүү 0.3 сая төгрөгийг аккрузл сууриар тооцож авлагаар бүртгэж тайлагнаагүй,

Хэнтий аймгийн татварын хэлтэс

- Кассын ажиллагааны журмын дагуу туслах үйл ажиллагааны орлогын 4.0 сая төгрөгийг харилцах дансанд тусгаагүй,

Хөвсгөл аймгийн татварын хэлтэс

- Төсөвт тусгагдаагүй 5.2 сая төгрөгийн зардал гаргасан,
- Картын дансаар зарцуулсан бэлэн мөнгөний тайлан гаргаагүй, цалин, шагнал урамшуулал, тусламжаар олгосон мөнгөний баримтад холбогдох хүмүүсээр гарын үсэг зуруулаагүй, 0.8 сая төгрөгийг бүрдэл дутуу баримтаар зарцуулсан зэрэг зөрчил илэрсэн байна.

Аймаг, орон нутгийн татварын албадын санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн 29.3 сая төгрөгийн зөрчил дутагдлыг арилгуулах 14 зөвлөмж өгөгдөж, аудитын явцад 333.9 сая төгрөгийн зөрчлийг залруулж, 2.6 сая төгрөгийг төсвийн орлого болгох төлбөрийн 3 акт тогтоож, 6.5 сая төгрөгийн зөрчлийг таслан зогсоохоор 2 албан шаардлага өгсөн байна.

Өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

Татварын ерөнхий газрын 2012 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд Үндэсний аудитын газраас аудит хийж 4 зөвлөмж өгсөнөөс 2 зөвлөмжийг бүрэн хэрэгжүүлж, 1 зөвлөмж хэрэгжих шатандаа, 1 зөвлөмжийг бүрэн хэрэгжүүлээгүй буюу, зөвлөмжийн хэрэгжилт 75.0 хувийн биелэлттэй, 1 албан шаардлага өгснийг бүрэн хэрэгжүүлсэн байна. Зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хавсаргав.

Аудитын санал дүгнэлтийн үндэслэл

Татварын ерөнхий газрын 2013 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд "Зөрчилгүй" санал дүгнэлт өгөхийг Санхүүгийн аудитын газрын даргад санал болгож байна.

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
2014 оны 3 дугаар сар

МОНГОЛ УЛСЫН
ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

210646 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг
Бага тойруу, Засгийн газрын IV байр
Утас: 26-04-37, Факс: 32-32-66

2014. 03. 25 № 3/470
танай _____-ны № _____-т

Аудитын гэрчилгээ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 15.1, Төсвийн тухай хуулийн 8.9.2-д заасны дагуу Татварын ерөнхий газрын 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон жилийн эцсийн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээ, өмчийн өөрчлөлт, төсвийн гүйцэтгэлийн нэгтгэсэн тайлан болон холбогдох бусад тайлбар тодруулга бүхий санхүүгийн тайланд аудит хийв.

Татварын ерөнхий газрын удирдлага нь Төсвийн тухай хуулийн 26.1-д заасны дагуу тайлант хугацааны санхүүгийн тайланг Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу бэлтгэж, тайлагнах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайлангууд Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн болон Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт (УСНББОУС), түүнд нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан заавар, журмын дагуу үнэн зөв, бодитой илэрхийлэгдсэн эсэхэд санал дүгнэлт өгөх нь төрийн аудитын байгууллагын үүрэг юм.

Санал дүгнэлтийн үндэслэл

Бид аудитыг Нягтлан бодогчдын олон улсын холбооноос баталсан Аудитын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлж Монгол Улсын Үндэсний аудитын газраас гаргасан Санхүүгийн аудитын гарын авлагын дагуу гүйцэтгэсэн. Эдгээр стандарт, гарын авлагын шаардлага нь санхүүгийн тайлан материаллаг буруу илэрхийллээс ангид эсэх талаар үндэслэлтэй баталгаа олж авах зорилгоор аудитыг төлөвлөж, гүйцэтгэх явдал юм.

Аудитаар санхүүгийн тайлан дахь дүн хэмжээ болон илчлэл тодруулгыг дэмжих нотлох зүйлийг сорилын үндсэн дээр шалгадаг. Түүнчлэн аудитаар удирдлагын ашигласан нягтлан бодох бүртгэлийн зарчим, хийсэн чухал тооцооллыг үнэлж цэгнэн, санхүүгийн тайлангийн ерөнхий толилуулгыг үнэлдэг.

Бидний хийсэн аудит санал дүгнэлт өгөх хангалттай үндэслэл болно гэдэгт итгэлтэй байна.

Зөрчилгүй санал дүгнэлт

Татварын ерөнхий газрын 2013 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээ болон төсвийн гүйцэтгэлийн нэгтгэсэн тайланг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, УСНББОУС-д нийцүүлж Сангийн сайдын баталсан бодлого, аргачлал, журмын дагуу материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн, бодитой илэрхийлсэн байна.

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН
ГАЗРЫН ДАРГА

С.ЭНХЗАЯА

YAG
ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

**ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН
2013 ОНЫ САНХҮҮГИЙН
НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН**

Менсжментийн захидал

Тэргүүлэх ач холбогдол № 2 зүйлс:

Асуудал 1

Нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн
үйл ажиллагааны талаар

хуудас 3

Асуудал 2

Нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн
үйл ажиллагааны талаар

хуудас 4

Асуудал 3

Санхүүгийн тооцоолох програмын
талаар

хуудас 5

Асуудал 4

Авлага, өр төлбөрийн талаар

хуудас 6

Асуудал 5

Түрээсийн бүртгэл, тайлан тооцооны
талаар

хуудас 7

2014 оны 3 дугаар сар

YAG-SAГ/2014/01/СТА-ТТЗ

Менежментийн захидал

Үндэсний аудитын газар аудит бүрийн төгсгөлд аудитаар илрүүлсэн зүйлсийг нэгтгэсэн менежментийн захидлыг үйлчлүүлэгчид зориулж бэлтгэдэг бөгөөд түүнд санхүүгийн хяналтыг сайжруулах зөвлөмжийг тусгадаг билээ.

Энэхүү менежментийн захидлын агуулга Аудитын олон улсын стандарт болон аудитын горимоос урган гарсан болно.

Санхүүгийн тайлангийн талаар санал дүгнэлт гаргахад бидний горим зориулагдсан. Энэ нь Татварын ерөнхий газрын хэрэгжүүлдэг нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, горимыг зөвхөн аудитыг үр нөлөөтэй гүйцэтгэхэд шаардагдах цар хүрээнд дахин хянасан бөгөөд оршиж буй бүх сул талыг гаргаж ирэх боломжгүй юм.

Тиймээс зөвлөмжүүд маань дахин хяналт хийх үеийн нөхцөл байдлын талаархи бидний үнэлэлт дүгнэлтийг тусгаж байгаа болно.

ҮАГ эдгээр зөвлөмжийг та бидний хамтын ажиллагааны байр сууринаас гаргасан бөгөөд аудитаар өгөгдсөн зөвлөмжийг хүлээн авч, хэрэгжүүлэх нь танай үүрэг хариуцлага юм.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан Татварын ерөнхий газрын удирдлага болон санхүүгийн ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

Менежментийн захидалд дурдагдсан зүйлсийг ач холбогдлынх нь дарааллаар дурдвал:

- Цаашид санхүүгийн тайланд шууд бөгөөд материаллаг хэмжээгээр нөлөөлж болзошгүй тул анхаарвал зохих асуудлууд;
- Удирдлагын анхаарах шаардлагатай асуудлууд;

**Асуудал 1 Нягтлан бодох бүртгэл,
санхүүгийн үйл ажиллагааны
талаар**

**Тэргүүлэх ач
холбогдол №2**

ҮАГ-ын ажиглалт

Татварын ерөнхий газрын 2013 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлгэхээр 2014 оны 3 дугаар сарын 17-ны өдөр Үндэсний аудитын газарт ирүүлсэн нь Төсвийн тухай хуулийн 8.9.2-д заасан цаглабараас 11 хоногоор хоцроосон.

Энэ нь 2013 онд ТЕГ-ын харьяа хэлтсүүдийн нягтлан бодогч нарын 51.5 хувь нь буюу 17 хүн шинээр томилогдож ажилдаа дадлагажаагүй, ТЕГ-т ирүүлсэн тайлан нь уялдаагүй, алдаа, зөрүүтэй байсан, тайлангуудыг програмд нэг бүрчлэн гараар шивж оруулж байгаа, төсвийн гүйцэтгэлийн сарын мэдээг нэгтгэх ажил давхардсантай холбоотойгоор ерөнхий санхүүчийн ажлын ачаалал нэмэгдэж, улмаар санхүүгийн тайлан тооцоонд бүртгэлээр тавих хяналтыг сулруулахад хүргэсэн байна.

Эрсдэлүүд

Санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг хугацаанд нь ирүүлэхгүйгээс аудитын хугацаа хойшилж, ТЕЗ-ын нэгтгэсэн тайланг хугацаанд нь гаргахад хүндрэл учруулах.

ҮАГ-ын зөвлөмж

Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан бэлтгэх үйл ажиллагааны зохион байгуулалтыг сайжруулж, санхүүгийн тайланг Төсвийн тухай хуулийн 8.9.2-д заасан хугацаанд нь гаргаж ирүүлэхэд анхаарч ажиллах.

Тус газрын ерөнхий санхүүчийн ажлын ачааллыг жигдрүүлэх, татварын албадын нягтлан бодогч нарыг бүртгэл, санхүүгийн зүгээс тавигдаж байгаа ур чадвар, мэдлэг мэргэжлийн хувьд шаардлага хангахуйц хүмүүсээр бэхжүүлж, тогтвор суурьшилтай ажиллуулах, санхүүгийн тайланг програмаар шууд нэгтгэдэг болох талаар удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах.

Зөвлөмжийн биелэлтийг 2014 оны 6 дугаар сарын 15-ны дотор ҮАГ-т ирүүлэх

Үйлчлүүлэгчийн хариу

Аудитын зөвлөмжийг хүлээн зөвшөөрч, холбогдох арга хэмжээг авч, хариу мэдэгдэнэ.

ҮАГ-ын ажиглалт

Нийслэл, дүүргийн татварын албадын санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгуулах 30 зөвлөмж өгөгдөж, аудитын явцад 3,807.8 сая төгрөгийн зөрчлийг залруулж, 2.6 сая төгрөгийг төсвийн орлого болгох төлбөрийн 2 акт тогтоож, 25.7 сая төгрөгийн зөрчлийг таслан зогсоохоор 8 албан шаардлага өгсөн,

Аймаг, орон нутгийн татварын албадын санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн 29.3 сая төгрөгийн зөрчил дутагдлыг арилгуулах 14 зөвлөмж өгөгдөж, аудитын явцад 333.9 сая төгрөгийн зөрчлийг залруулж, 2.6 сая төгрөгийг төсвийн орлого болгох төлбөрийн 3 акт тогтоож, 6.5 сая төгрөгийн зөрчлийг таслан зогсоохоор 2 албан шаардлага өгсөн байна.

Аудитаар илэрсэн алдаа зөрчлийн талаар аудитын Дуусвар болгосон тайланд дэлгэрэнгүй дурдсан болно.

Эрсдэлүүд

Холбогдох хууль эрхийн актыг зөрчсөнөөр ажилтнуудын сахилга хариуцлага сулрах, санхүүгийн тайлан буруу илэрхийлэгдэх, санхүү аж ахуйн үйл ажиллагаанд тавих дотоод хяналт алдагдах,

ҮАГ-ын зөвлөмж

Санхүүгийн үйл ажиллагаанд тавих дотоод хяналтыг сайжруулж, аудитаар илэрсэн алдаа дутагдлыг арилгаж, цаашид дахин гаргахгүй байх талаар зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах,

Зөвлөмжийн хэрэгжилтийг нийслэл, аймаг, дүүргийн Татварын хэлтэс бүрээр нэгтгэн гаргаж 2014 оны 6 дугаар сарын 15-ны дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэх.

Үйлчлүүлэгчийн хариу

Аудитын зөвлөмжийн дагуу холбогдох арга хэмжээг авч, хариу мэдэгдэнэ.

ҮАГ-ын ажиглалт

УТОХГ-ын 2013 оны жилийн эцсийн үндсэн хөрөнгийн хуримтлагдсан элэгдлийн тооцооллыг шалгаж үзэхэд Засгийн газрын 2005 оны 233 дугаар тогтоолоор батлагдсан үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын хугацааг буруу тооцоолсон, санхүүгийн тооцоолох програмын алдаа зэргээс шалтгаалан элэгдлийн зардлыг 12.9 сая төгрөгийн дутуу дүнгээр бүртгэж, тайлант оны үр дүнг буруу дүнгээр илэрхийлэгдсэн,

Санхүүгийн тооцоолох програмын алдаанаас шалтгаалан ТЕГ-ын аппаратын 2013 оны мөнгөн гүйлгээний тайлангийн өмнөх оны мөн үеийн гүйцэтгэлд үйл ажиллагааны мөнгөн орлогын дүн 3,359.2 сая, бараа үйлчилгээний урсгал зардлын дүн 1.2 сая төгрөгөөр, УТОХГ-ын мөнгөн гүйлгээний тайлангийн өмнөх оны мөн үеийн гүйцэтгэлд үйл ажиллагааны мөнгөн орлогын дүн 5.5 сая, үйл ажиллагааны мөнгөн зардлын дүн 73.0 сая төгрөгөөр тус тус 2012 оны аудит хийгдсэн тайлангийн дүнгээс зөрүүтэй тайлагнагдсан байна.

Эрсдэлүүд

Санхүүгийн тайлан буруу илэрхийлэгдэх, санхүүгийн тайлангийн гадны хэрэглэгчдэд буруу ташаа мэдээлэл өгөх.

ҮАГ-ын зөвлөмж

Санхүүгийн тооцоолох програмын сайжруулалт хийлгэж, аудитаар илэрсэн зөрчил дутагдлыг арилгах арга хэмжээ авч ажиллах. ✓

Зөвлөмжийн хэрэгжилтийг 2014 оны 6 дугаар сарын 15-ны дотор гаргаж Үндэсний аудитын газарт ирүүлэх.

Үйлчлүүлэгчийн хариу

Аудитын зөвлөмжийг хүлээн авсан ба холбогдох арга хэмжээг авч, хариу мэдэгдэнэ.

ҮАГ-ын ажиглалт

Тайлант онд Говь-Алтай аймгийн Татварын хэлтэс 26.4 мянга, Говьсүмбэр аймгийн Татварын хэлтэс 218.5 мянга, Дундговь аймгийн Татварын хэлтэс 1,260.0 мянга, Увс аймгийн Татварын хэлтэс 513.0 мянга, УТОХГ 478.4 мянган Хэнтий аймгийн Татварын хэлтэс 109.8 мянган төгрөгийн авлага шинээр үүсгэснээс шалтгаалан ТЕГ-ын дүнгээр авлага өмнөх оноос 79.6 хувиар буюу 799.8 сая төгрөгөөр өссөн, үүнээс ажиллагчидтай холбоотой авлага 12.2 сая төгрөг, байгууллагаас авах авлага 787.6 сая төгрөгөөр өссөн байна.

Түүнчлэн нийт өр төлбөр 2013 оны эхэнд 138.7 сая төгрөг байсан бол оны эцэст 266.0 сая төгрөг болж, оны эхнээс 127.3 сая төгрөг буюу 91.8 хувиар өссөн дүнтэй байна.

Эрсдэл

Санхүүгийн тайланд авлагын дүн алдаатай илэрхийлэгдэх, авлагын хариуцагч тодорхойгүй болох, санхүүгийн тайлангийн мэдээллийн талаар гадны хэрэглэгчдэд буруу ташаа мэдээлэл өгөх.

ҮАГ-ын зөвлөмж

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д “төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх” гэж заасныг хэрэгжүүлж, авлага, өр төлбөрийг барагдуулах арга хэмжээ авч ажиллах.

Хэрэгжилтийг 2014 оны 12 дугаар сарын 15-ны дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэх.

Үйлчлүүлэгчийн хариу

Аудитын зөвлөмжийг хүлээн авсан ба холбогдох арга хэмжээг авч, хариу мэдэгдэнэ.

ҮАГ-ын ажиглалт

УТЕГ-ын ажиллагсдын цайны газрыг 2011 оны 1 дүгээр сараас 2013 оны 10 дугаар сарыг хүртэл хугацаанд “Сэрэх цаг” ХХК-тай, 2013 оны 10 дугаар сараас “МВОД” ХХК-тай түрээсийн гэрээ байгуулан ажиллуулж, гэрээний дагуу төлбөр тооцоог хийж ирсэн байна. Гэвч түрээсийн гэрээг ТӨХ-той хамтран байгуулаагүйгээс ТӨХ-нд төлөх 20 хувь, тоног төхөөрөмжийн элэгдэл, цахилгаан, дулааны төлбөр, түрээсийн төлбөрийн үлдэх 80, хувь зэргийн улсын төсөвт улирал бүр төвлөрүүлээгүй, түрээсийн тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй байна.

Эрсдэлүүд

Тайлант оны орлого, зардал, авлага дутуу илэрхийлэгдсэнээр санхүүгийн үр дүн буруу илэрхийлэгдэх.

ҮАГ-ын зөвлөмжүүд

Төрийн өмчийн хорооны 2007 оны 42 тоот тогтоолоор батлагдсан “Түрээсийн төлбөрийн доод үнэ, гэрээний үлгэрчилсэн загвар батлах тухай” журмын дагуу түрээсийн гэрээг ТӨХ-той хамтран байгуулж, түрээсийн орлогын 20 хувийг сар бүр Төрийн өмчийн хороонд төвлөрүүлж байх,

Тайлант хугацааны эцэст түрээслэгч нартай тооцоо нийлж, түрээсийн тооцоог аккрузл сууриар тооцон бүртгэлд тусгаж байх.

Үйлчлүүлэгчийн хариу

Аудитын зөвлөмжийн дагуу холбогдох арга хэмжээг авч, хариу мэдэгдэнэ.